

Internationale handel en logistiek

3de graad D/A-finaliteit

III-IHL-da

BRUSSEL

D/2024/13.758/269

Versie oktober 2024

1 Inleiding

De uitrol van de modernisering secundair onderwijs gaat gepaard met een nieuwe generatie leerplannen. Leerplannen geven richting en laten ruimte. Ze faciliteren de inhoudelijke dynamiek en de continuïteit in een school en lerarenteam. Ze garanderen binnen het kader dat door de Vlaamse regering werd vastgelegd voldoende vrijheid voor schoolbesturen om het eigen pedagogisch project vorm te geven vanuit de eigen schoolcontext. Leerplannen zijn ingebed in het vormingsconcept van de katholieke dialoogschool. Ze versterken het eigenaarschap van scholen die d.m.v. eigen beleidskeuzes de vorming van leerlingen gestalte geven. Leerplannen laten ruimte voor het vakinhoudelijk en pedagogisch-didactisch meesterschap van de leraar, maar bieden ondersteuning waar nodig.

1.1 Het leerplanconcept: vijf uitgangspunten

Leerplannen vertrekken vanuit het **vormingsconcept** van de katholieke dialoogschool. Ze laten toe om optimaal aan te sluiten bij het pedagogisch project van de school en de beleidsbeslissingen die de school neemt vanuit haar eigen visie op onderwijs (taalbeleid, evaluatiebeleid, zorgbeleid, ICT-beleid, kwaliteitsontwikkeling, keuze voor vakken en lesuren ...).

Leerplannen ondersteunen **kwaliteitsontwikkeling**: het leerplanconcept spoort met kwaliteitsverwachtingen van het Referentiekader onderwijskwaliteit (ROK). Kwaliteitsontwikkeling volgt dan als vanzelfsprekend uit keuzes die de school maakt bij de implementatie van leerplannen.

Leerplannen faciliteren een **gerichte studiekeuze**. De leerplandoelen sluiten aan bij de verwachte competenties van leerlingen in een bepaald structuuronderdeel. De feedback en evaluatie bij de realisatie ervan beïnvloeden op een positieve manier de keuze van leerlingen na elke graad.

Leerplannen gaan uit van de **professionaliteit** van de leraar en het **eigenaarschap** van de school en het lerarenteam. Ze bieden voldoende ruimte voor eigen inhoudelijke keuzes en een eigen didactische aanpak van de leraar, het lerarenteam en de school.

Leerplannen borgen de **samenhang** in de vorming. Die samenhang betreft de verticale samenhang (de plaats van het leerplan in de opbouw van het curriculum) en de horizontale samenhang tussen vakken binnen structuuronderdelen en over structuuronderdelen heen. Leerplannen geven expliciet aan voor welke leerplandoelen van andere leerplannen in de school verdere afstemming mogelijk is. Op die manier faciliteren en stimuleren de leerplannen leraren om over de vakken heen samen te werken en van elkaar te leren. Een verwijzing van een leraar naar de lessen van een collega laat leerlingen niet alleen aanvoelen dat de verschillende vakken onderling samenhangen en dat ze over dezelfde werkelijkheid gaan, maar versterkt ook de mogelijkheden tot transfer.

1.2 De vormingscirkel – de opdracht van secundair onderwijs

De leerplannen vertrekken vanuit een gedeelde inspiratie die door middel van een vormingscirkel voorgesteld wordt. We 'lezen' de cirkel van buiten naar binnen.

- Een lerarenteam werkt in een katholieke dialoogschool die onderwijs verstrekt vanuit een **specifieke traditie**. Vanuit het eigen pedagogisch project kiezen leraren voor wat voor hen en hun school goed



onderwijs is. Ze wijzen leerlingen daarbij de weg en gebruiken daarvoor **wegwijzers**. Die zijn een inspiratiebron voor leraren en zorgen voor een Bijbelse 'drive' in hun onderwijs.

- De kwetsbaarheid van leerlingen ernstig nemen betekent dat elke leerling **beloftevol** is en alle leerkansen verdient. Die leerling is **uniek als persoon** maar ook **verbonden** met de klas, de school en de bredere samenleving. Scholen zijn **gastvrije plaatsen** waar leerlingen en leraren elkaar ontmoeten in diverse contexten. De leraar vormt zijn leerlingen vanuit een **genereuze** attitude, hij geeft om zijn leerlingen en hij houdt van zijn vak. Hij durft af en toe de gebaande paden verlaten en stimuleert de **verbeelding en creativiteit** van leerlingen. Zo zaait hij door zijn onderwijs de kiemen van een hoopvolle, **meer duurzame en meer rechtvaardige wereld**.
- Leraren vormen leerlingen door middel van leerinhouden die we groeperen in negen **vormingscomponenten**. De aaneengesloten cirkel van vormingscomponenten wijst erop dat vorming een geheel is en zich niet in schijfjes laat verdelen. Je kan onmogelijk over taal spreken zonder over cultuur bezig te zijn; wetenschap en techniek hebben een band met economie, wiskunde, geschiedenis ... Dwarsverbanden doorheen de vakken zijn belangrijk. De vormingscirkel vormt dan ook een dynamisch geheel van elkaar voortdurend beïnvloedende en versterkende componenten.
- Vorming is voor een leraar nooit te herleiden tot een cognitieve overdracht van inhouden. Zijn meesterschap en passie brengt een leraar ertoe om voor iedere leerling de juiste woorden en gebaren te zoeken om **de wereld te ontsluiten**. Hij introduceert leerlingen in de wereld waarvan hij houdt. Een leraar zorgt er bijvoorbeeld voor dat leerlingen kunnen worden gegrepen door de cultuur van het Frans of door het ambacht van een metselaar. Hij initieert leerlingen in een wereld en probeert hen zover te brengen dat ze er hun eigen weg in kunnen vinden.
- Een leraar vormt leerlingen als **individuele leraar**, maar werkt ook binnen **lerarenteams** en binnen een **beleid van de school**. Het Gemeenschappelijk funderend leerplan helpt daartoe. Het zorgt voor het fundament van heel de vorming dat gerealiseerd wordt in vakken, in projecten, in schoolbrede initiatieven of in een specifieke schoolcultuur.
- De uiteindelijke bedoeling is om **alle leerlingen** kwaliteitsvol te vormen. Leerlingen zijn dan ook het hart van de vormingscirkel, zij zijn het op wie we inzetten. Zij dragen onze hoop mee: de nieuwe generatie die een meer duurzame en meer rechtvaardige wereld zal creëren.



1.3 Ruimte voor leraren(teams) en scholen

De leraar als professional, als meester in zijn vak krijgt vrijheid om samen met zijn collega's vanuit de leerplannen aan de slag te gaan. Hij kan eigen accenten leggen en differentiëren vanuit zijn passie, expertise, het pedagogisch project van de school en de beginsituatie van zijn leerlingen.

De leerplandoelen zijn noch chronologisch, noch hiërarchisch geordend. Ze laten ruimte aan het lerarenteam en de individuele leraar om te bepalen welke leerplandoelen op welk moment worden samengenomen, om didactische werkvormen te kiezen, contexten te bepalen, eigen leerlijnen op te bouwen, vakoverschrijdend te werken, flexibel om te gaan met een indicatie van onderwijstijd.

1.4 Differentiatie

Om optimale leerkansen te bieden is [differentiëren](#) van belang in alle leerlingengroepen. Leerlingen voor wie dit leerplan is bestemd, behoren immers wel tot dezelfde doelgroep, maar bevinden zich niet noodzakelijk in dezelfde beginsituatie. Zij hebben een niet te onderschatten – maar soms sterk verschillende – bagage mee vanuit de onderliggende graad, de thuissituatie en vormen van informeel leren. Het is belangrijk om zicht te krijgen op die aanwezige kennis en vaardigheden en vanuit dat gegeven, soms gedifferentieerd, verder te bouwen. Positief en planmatig omgaan met verschillen tussen leerlingen verhoogt de motivatie, het welbevinden en de leerwinst voor elke leerling.

De leerplannen bieden kansen om te differentiëren door te verdiepen en te verbreden en door de leeromgeving aan te passen. Ze nodigen ook uit om te differentiëren in evaluatie.

Differentiatie door te verdiepen en te verbreden

Sommige leerlingen denken meer conceptueel en abstract. Andere leerlingen komen vanuit een meer concrete benadering sneller tot inzichtelijk denken. Variëren in abstractie spreekt leerlingen aan op hun capaciteiten en daagt hen uit om van daaruit te groeien.

Daarnaast bieden leerplannen kansen om de complexiteit van leerinhouden aan te passen. Dat kan door een complexere situatie te schetsen, een minder ingewikkelde bewerking of handeling voor te stellen, of door meer kennis of vaardigheden aan te bieden om leerlingen uit te dagen.

De ene context kan betekenisvol zijn voor een leerlingengroep, terwijl een andere context dan weer betekenisvoller kan zijn voor een andere leerlingengroep. Leerinhouden in verschillende contexten aanbrengen biedt kansen om leerlingen aan te spreken op hun interesses en daagt hen tegelijk uit om andere interesses te verkennen en zo hun horizon te verruimen.

In 'extra' wenken bij de leerplandoelen en in beperkte mate ook via keuzeleerplandoelen bieden we je inspiratie om te differentiëren door te verdiepen en te verbreden.

Differentiatie door de leeromgeving aan te passen

Doordachte variatie in werkvormen (groepswork, individueel, auditief, visueel, actief ...) vergroot de kans dat leerdoelen worden gerealiseerd door alle leerlingen. Het helpt hen bovendien ontdekken welke manieren van leren en informatie verwerken best bij hen passen.

De ene leerling kan snel of zelfstandig werken, de andere heeft meer tijd of begeleiding nodig. Variëren in de mate van ondersteuning, gericht aanbieden van hulpmiddelen (voorbeelden, schrijfkaders, stappenplannen ...) en meer of minder tijd geven, daagt leerlingen uit op hun niveau en tempo.

Leerlingen op hun niveau en vanuit eigen interesses laten werken kan door te differentiëren in product, bijvoorbeeld door leerlingen te laten kiezen tussen opdrachten die leiden tot verschillende eindproducten.

Het samenstellen van groepen kan een effectieve manier zijn om te differentiëren. Rekening houden met verschil in leerdoelen en leerlingenkenmerken laat leerlingen toe van en met elkaar te leren.

Technologie kan al die vormen van differentiatie ondersteunen. Zo kunnen leerlingen op hun maat werken met digitale leermiddelen zoals educatieve software of online oefenprogramma's.

Differentiatie in evaluatie

Tenslotte laten de leerplannen toe te differentiëren in [evaluatie](#) en feedback. Evalueren is beoordelen om te waarderen, krachtiger te maken en te sturen.

Na de afronding van een lessenreeks of na een langere periode gaan leraren door middel van summatieve evaluatie na waar leerlingen staan. De keuze van een evaluatie- en feedbackvorm is afhankelijk van de vooropgestelde doelen.



Formatieve evaluatie is geïntegreerd in het leerproces en gaat uit van een actieve betrokkenheid van leraar en leerling. Het zet leerlingen aan het denken over hun vorderingen en laat leraren toe om tijdens het leerproces effectieve feedback te geven. Door middel van formatieve evaluatie krijgen leraren een goed zicht op het leerproces van leerlingen zodat ze het verder gericht en waar nodig kunnen bijsturen. Het is bovendien een rijke bron voor leraren om te reflecteren over de eigen onderwijspraktijk en de eigen pedagogisch-didactische aanpak bij te sturen.

1.5 Opbouw van leerplannen

Elk leerplan is opgebouwd volgens een vaste structuur. Alle onderdelen maken inherent deel uit van het leerplan. Schoolbesturen van Katholiek Onderwijs Vlaanderen die de leerplannen gebruiken, verbinden zich tot de realisatie van het gehele leerplan.

De **inleiding** licht het leerplanconcept toe en gaat dieper in op de visie op vorming, de ruimte voor leraren(teams) en scholen en de mogelijkheden tot differentiatie.

De **situering** geeft aan waarop het leerplan is gebaseerd en beschrijft de samenhang binnen de graad en met de onderliggende graad, en de plaats in de lessentabel.

In de **pedagogisch-didactische duiding** komen de inbedding in het vormingsconcept, de krachtlijnen, de opbouw, de leerlijnen, de aandachtspunten met o.m. nieuwe accenten van het leerplan aan bod.

De **leerplandoelen** zijn helder geformuleerd en geven aan wat van leerlingen wordt verwacht. Waar relevant geeft een opsomming of een afbakening (★) aan wat bij de realisatie van het leerplandoel aan bod moet komen. Ook pop-ups bevatten informatie die noodzakelijk is bij de realisatie van het leerplandoel. De leerplandoelen zijn gebaseerd op de minimumdoelen van de basisvorming, de specifieke minimumdoelen of de doelen die leiden naar een beroepskwalificatie. Indien een leerplandoel verder gaat, vind je een '+' bij het nummer van het leerplandoel. Al die leerplandoelen zijn verplicht te realiseren. In een aantal gevallen zijn keuzedoelen opgenomen; die leerplandoelen zijn weergegeven in een grijze kleur en het nummer van het leerplandoel wordt voorafgegaan door 'K'.

De leerplandoelen zijn ingedeeld in een aantal rubrieken. Bovenaan elke rubriek vind je de relevante minimumdoelen van de basisvorming, de specifieke minimumdoelen en/of doelen die leiden naar een of meer beroepskwalificaties, afhankelijk van de finaliteit. Als leraar hoef je je die taal niet eigen te maken. Het volstaat dat je de leerplandoelen realiseert zoals opgenomen in het leerplan.

Waar relevant wordt de samenhang met andere leerplannen in dezelfde graad aangegeven, evenals de samenhang met de onderliggende graad.

'Duiding' bij een leerplandoel bevat een noodzakelijke toelichting bij het doel. In pedagogisch-didactische wenken vinden leraren inspiratie om met het leerplandoel aan de slag te gaan. Een rubriek 'extra' bij een leerplandoel biedt leraren inspiratie om verder te gaan dan wat het leerplandoel minimaal vraagt.

De **basisuitrusting** geeft aan welke materiële uitrusting vereist is om de leerplandoelen te kunnen realiseren.

Het **glossarium** bevat een overzicht van handelingswerkwoorden die in alle leerplannen van de graad als synoniem van elkaar worden gebruikt of meer toelichting nodig hebben.

De **concordantie** geeft aan welke leerplandoelen gerelateerd zijn aan bepaalde minimumdoelen, specifieke minimumdoelen of doelen die leiden naar een of meer beroepskwalificaties.

2 Situering

2.1 Samenhang met de tweede graad

Het leerplan vertoont samenhang met het leerplan Bedrijfseconomie in de studierichting Bedrijf en organisatie in de 2de graad D/A-finaliteit (II-Bed-da).

2.2 Samenhang in de derde graad

2.2.1 Samenhang binnen de studierichting Internationale handel en logistiek

Het leerplan Internationale handel en logistiek is inhoudelijk verwant met het leerplan Financieel-economische vorming (III-FEV-dda).

2.2.2 Samenhang met andere leerplannen binnen de finaliteit

Het leerplan Internationale handel en logistiek is inhoudelijk verwant met

- het leerplan Bedrijfsorganisatie (III-Bed-da);
- het leerplan Commerciële organisatie (III-CoOr-da);
- het leerplan Toegepaste bedrijfswetenschappen in de studierichting Horeca (III-ToBe-da).

2.2.3 Samenhang over de finaliteiten heen

Het leerplan Internationale handel en logistiek is inhoudelijk verwant met volgende leerplannen in de D-finaliteit:

- het leerplan Economie in de studierichtingen Economie-moderne talen, Economie-Wiskunde en Topsport-Economie (III-Eco-d);
- het leerplan Economie' in de studierichtingen Bedrijfswetenschappen en Topsport-Bedrijfswetenschappen (III-Eco'-d);
- het leerplan Economie'' in de studierichting Bedrijfsondersteunende informaticawetenschappen (III-Eco''-d).

Het leerplan Internationale handel en logistiek is inhoudelijk verwant met het leerplan Logistiek in de A-finaliteit (III-Log-a).

2.3 Plaats in de lessentabel

Het leerplan is gebaseerd op specifieke minimumdoelen en doelen die leiden naar de beroepskwalificatie Medewerker (inter)nationaal goederenvervoer. Het leerplan is gericht op 22 graaduren en is bestemd voor de studierichting Internationale handel en logistiek.

Het geheel van de algemene en specifieke vorming in elke studierichting vind je terug op de [PRO-pagina](#) met alle vakken en leerplannen die gelden per studierichting.



3 Pedagogisch-didactische duiding

3.1 Internationale handel en logistiek en het vormingsconcept

In het vak Internationale handel en logistiek streven we naar een integratie van **economische** en **maatschappelijke vorming**.

Maatschappelijke vorming zet leerlingen aan om een meer **gastvrije** en **rechtvaardige** wereld te creëren. Zo laat dit vak hen reflecteren over de manier waarop ondernemingen en organisaties zich kunnen ontwikkelen met aandacht voor mens en planeet.

Economische vorming daagt leerlingen uit om aan de hand van actuele en historische gebeurtenissen de werking van de economie te analyseren. Het bestuderen van basisconcepten en indicatoren geeft inzicht in zowel de macro- als micro-economie. Zo reflecteren leerlingen over de gevolgen van vrije marktwerking en almaar toenemende productie.

Vanuit de wegwijzer **duurzaamheid** leren leerlingen een kritische houding te ontwikkelen ten aanzien van bepaalde denkwijzen in de economische wetenschap. Een mensgerichte economie die zich ontwikkelt op een duurzame manier zal bijdragen tot een betere en leefbare wereld. Leerlingen reflecteren over de rol en verantwoordelijkheid van de consument, onderneming en overheid in deze.

Het perspectief op een **rechtvaardige wereld** zit eveneens verweven in economische vorming: hoe kan de overheid bijdragen tot een ondernemingsklimaat met aandacht voor gezonde concurrentie en groeikansen voor alle ondernemingen? Op welke manier vertalen ondernemingen en organisaties hun sociale verantwoordelijkheid ten opzichte van stakeholders in hun bedrijfsstrategie?

Uit die vormingscomponenten en wegwijzers zijn de krachtlijnen van het leerplan ontstaan.

3.2 Krachtlijnen

De economie als systeem, marktwerking en rol van de overheid

De economische wetenschap bestudeert het systeem van productie en consumptie. Naast de gezinnen en bedrijven spelen de overheid, financiële instellingen en het buitenland een belangrijke rol. Met behulp van het economisch kringloopschema leggen de leerlingen onderlinge verbanden tussen deze actoren en verwerven inzicht in economische fenomenen.

Onderzoek naar het tot stand komen van prijzen en welke factoren dat proces beïnvloeden verschaft inzicht in de marktwerking. De overheid speelt een belangrijke rol in de economie, zo tracht ze marktfalen bij te sturen omdat de prijs die tot stand komt in de vrije markt geen rekening houdt met negatieve externe effecten zoals milieu- en afvalproblematiek.

Welvaart en duurzame economische ontwikkeling

Een continue economische groei als uitgangspunt lijkt niet langer realistisch noch wenselijk, waar alternatieve economische modellen rekening mee houden. Innovatie ligt aan de basis van economische groei maar leidt ook tot disruptie. De impact hiervan valt moeilijk te voorspellen, maar het leidt geen twijfel dat dit gevolgen heeft voor de economie en de arbeidsmarkt.

Ook als welvaartsindicator roept economische groei vragen op, alternatieven worden dan ook naar voor geschoven om de (maatschappelijke) welvaart van een land te meten met oog voor het individuele welzijn van de ingezetenen.

De doelstellingen en werking van een onderneming

Het bepalen van een algehele bedrijfsstrategie is essentieel in functie van de continuïteit en groei van een onderneming. Missie, visie, normen en waarden staan daarbij centraal. Leerlingen hebben ook aandacht voor de sociale en ecologische verantwoordelijkheid die ondernemingen vertalen in hun bedrijfsvoering. Het strategisch plan bepaalt welke activiteiten nodig zijn om de bedrijfsdoelstellingen te bereiken. Een meer gedetailleerde planning gebeurt in de verschillende functionele afdelingen, waar deelstrategieën zoals de marketingstrategie vorm krijgen.

Daarnaast verwerven leerlingen ook inzicht in fiscaliteit, kostprijsberekening en financiële kerncijfers. Met het oog op het begrijpen van de werking van ondernemingen is het noodzakelijk dat ze de basis ervan meekrijgen.

Internationale handel en goederenvervoer

Internationale handel is belangrijk en dat belang is de laatste jaren alleen maar toegenomen. Leerlingen zijn zich bewust van regionale en mondiale samenwerkingsverbanden die een grote impact hebben op het internationaal goederenverkeer en de onderliggende documentenstroom.

In het kader van beleidsvoering mogen logistieke doelstellingen niet ontbreken. Leerlingen begrijpen het belang van integraal ketenbeheer of supply chain management en de logistieke goederen- en informatiestroom van een onderneming. Ze verdiepen zich in verschillende vervoersmodi die het transport mogelijk maken van de logistieke ketens. Het internationaal goederenverkeer is sterk gereguleerd, waar leerlingen oog voor hebben als ze de documentenstroom voor een transport in kaart brengen. Bij de keuze voor een modus of combinatie denken leerlingen na over duurzame oplossingen en optimalisatie van transporten.

3.3 Opbouw

- Generieke competenties
- Economie
 - De economie als systeem
 - Marktwerving en de rol van de overheid
 - Internationale economische relaties
 - Welvaart en duurzame economische ontwikkeling
- De doelstellingen en werking van een onderneming
 - De essentie van duurzaam ondernemen
 - Marketing
 - De goederen- en informatiestroom
 - Financieel beheer
- Supply Chain Management
 - De logistieke keten
 - Voorraadbeheer
 - Magazijnbeheer
- (Inter)nationaal goederenvervoer
 - Internationale verkoop
 - Douane



- Vervoersmodi en reglementeringen
- Documentenflow
- Onderzoekscompetentie

3.4 Leerlijnen

3.4.1 Samenhang met de tweede graad

In het vak Bedrijfseconomie

- bestuderen de leerlingen het keuzegedrag van de consument en de producent, wat de basis vormt voor de analyse van prijsvorming bij volkomen concurrentie in de derde graad.
- verwerven de leerlingen inzicht in ondernemingsvormen- en structuren, de documentenstroom, de logistieke keten en vervoersmodi.

3.4.2 Samenhang in de derde graad

Samenhang binnen de studierichting Internationale handel en logistiek

In het leerplan Financieel-economische vorming is er samenhang met het onderdeel 'Economisch bewust' waarin de basisprincipes van marktwerking aan bod komen en impact van de overheid op de samenleving via inkomsten en uitgaven aan bod komen.

Samenhang met andere leerplannen binnen de finaliteit

Internationale handel en logistiek III-IHL-da	Bedrijfsorganisatie III-Bed-da	Commerciële organisatie III-CoOr-da
Algemene economie • De economie als systeem • Marktwerking en de rol van de overheid • Internationale economische relaties • Welvaart en duurzame economische ontwikkeling	Algemene economie • De economie als systeem • Marktwerking en de rol van de overheid • Internationale economische relaties • Welvaart en duurzame economische ontwikkeling	Algemene economie • De economie als systeem • Marktwerking en de rol van de overheid • Internationale economische relaties • Welvaart en duurzame economische ontwikkeling
Bedrijfswetenschappen • Bedrijfs- en marketingstrategie • Fiscaliteit, Kostprijsberekening	Bedrijfswetenschappen • Bedrijfs- en marketingstrategie • Fiscaliteit, Kostprijsberekening	Bedrijfswetenschappen • Bedrijfs- en marketingstrategie • Fiscaliteit, Kostprijsberekening
Richtingspecifieke inhoud • Supply Chain Management • Internationaal goederenvervoer en documentenflow	Richtingspecifieke inhoud • Boekhouden • Financieel beheer • Personeelsbeheer	Richtingspecifieke inhoud • Juridische aspecten i.v.m. verkoop en marketingactiviteiten • Verkoopadministratie • Digitaal ondernemen • Debiteurenbeheer
Onderzoekscompetentie	Onderzoekscompetentie	Onderzoekscompetentie

Met het leerplan Toegepaste bedrijfswetenschappen in de studierichting Horeca is er verwantschap met betrekking tot de bedrijfs- en marketingstrategie.

Samenhang over de finaliteiten heen

- Met de leerplannen Economie en Economie' in de D-finaliteit is er samenhang voor onderdelen van algemene economie en bedrijfswetenschappen:
 - de economie als systeem;
 - marktwerking en de rol van de overheid;
 - internationale economische relaties;
 - welvaart en duurzame economische ontwikkeling;
 - boekhouden en financiële analyse
 - fiscaliteit
- Met het leerplan Economie'' in de D-finaliteit is er samenhang voor topics van macro-economie (economische groei) en bedrijfswetenschappen (bedrijfs- en marketingstrategie en fiscaliteit).
- Met het leerplan Logistiek in de A-finaliteit is er samenhang wat betreft
 - de logistieke goederen-en informatiestroom;
 - aspecten van magazijnbeheer en -inrichting.

3.5 Aandachtspunten

3.5.1 Pedagogisch-didactische aanpak

Bij het realiseren van dit leerplan is het aangewezen om bij economische thema's te werken met actuele informatie en cijfers. Voor bedrijfskundige thema's kan je vertrekken vanuit concrete voorbeelden die betekenisvol zijn voor leerlingen. Zo vormen reële bedrijfssituaties een leercontext waarbij leerlingen zich betrokken voelen en dat komt het leerproces ten goede.

Het is belangrijk om het leerplan in zijn geheel te beschouwen: verschillende leerplandoelen zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden en moeten over de rubrieken worden bekeken en aangepakt. In dit leerplan zijn de onderdelen en leerplandoelen niet chronologisch geordend.

Als leraar hou je bij het aanbrenge van leerinhouden wel rekening met de noodzakelijke voorkennis. Bij het organiseren van de wekelijkse lestijden kunnen blokken van twee lesuren praktisch zijn voor leerplandoelen waarbij de inzet van softwarepakketten noodzakelijk is.

3.5.2 Digitale vaardigheden

Digitale competenties spelen een belangrijke rol in het vak Internationale handel en logistiek: binnen de schoolcontext kunnen leerlingen aan de slag met diverse kantoortoepassingen (bv. rekenblad) en softwarepakketten (bv. ERP software) zodat ze zich optimaal kunnen inleven in de rol van werknemer in een omgeving waar de goederen-, documenten- en informatiestroom in sterke mate zijn gedigitaliseerd. Als leraar benut je dan ook optimaal de mogelijkheden om digitale vaardigheden in te oefenen. Het belangrijk te waken over de kwaliteit van het leerproces waarbij technologie zinvol en in functie van het leerproces wordt ingezet.

3.5.3 Werkplekleren

Verschillende vormen van werkplekleren kunnen een meerwaarde bieden voor de realisatie van dit leerplan en voor de voorbereiding op een vlotte overstap naar de arbeidsmarkt. Werkplekleren omvat een breed continuüm van leeractiviteiten die gericht zijn op het verwerven van algemene en beroepsgerichte



competenties waarbij de arbeidssituatie de leeromgeving is. Het kan onder meer gaan om gesimuleerde werkomgevingen, praktijklessen op verplaatsing, observatie-activiteiten en leerlingenstages. De school heeft de ruimte om een beleid uit te stippelen over welke vormen van werkplekleren een plaats krijgen in de lespraktijk en met welk doel werkplekleren wordt ingezet.

3.5.4 Onderzoekscompetentie

De onderzoekscompetentie moet worden gerealiseerd met inhouden van dit leerplan die gerelateerd zijn aan specifieke minimumdoelen.

Je overlegt op schoolniveau welke keuzes worden gemaakt met betrekking tot de realisatie van de onderzoekscompetentie. Op de PRO-tegel [onderzoekscompetentie](#) kan je voor elke studierichting terugvinden via welke leerplannen onderzoeken kan worden gerealiseerd.

Bij LPD 35 geven we aan met welke inhouden de onderzoekscompetentie moet worden gerealiseerd. Op de leerplanpagina vind je meer informatie over en een aantal mogelijke voorbeelden van hoe je via specifieke inhouden van dit leerplan met je leerlingen kan werken aan de onderzoekscompetentie.

3.6 Leerplanpagina



Wil je als gebruiker van dit leerplan op de hoogte blijven van inspirerend materiaal, achtergrond, professionalisering en lerarennetwerken, surf dan naar de [leerplanpagina](#).

4 Leerplandoelen

4.1 Generieke competenties

Minimumdoelen, specifieke minimumdoelen of doelen die leiden naar BK

LPD 1 De leerlingen handelen

- in teamverband ([organisatiecultuur](#), communicatie, procedures);
- kwaliteitsbewust;
- economisch en duurzaam;
- veilig, ergonomisch en hygiënisch.

Wenk: De delen van dit leerplandoel kunnen als onderbouwend doel opgenomen worden in bepaalde leerplandoelen. Zo uit kwaliteitsbewust handelen zich in zorgvuldig werken, het hebben van aandacht voor details, het controleren van het eigen werk op fouten, het voortdurend reflecteren en zich bijsturen met het oog op het bereiken van de verwachte kwaliteit. Je kan dat zowel op het niveau van het proces als op het product nastreven.

Wenk: Leerlingen leren op een respectvolle en aangename manier te communiceren met elkaar en afspraken te respecteren (onderlinge afspraken, schoolreglement, afspraken met externe partijen) in het kader van werkplekleren.

Wenk: Het respecteren van normen en waarden kan je ook onder de aandacht brengen: zo kan je leerlingen in het kader werkplekleren wijzen op welke manier ze de waarden van hun school of onderneming kunnen vertalen in hun omgang en manier van communiceren met anderen. Ze hebben ook aandacht voor een verzorgd voorkomen en persoonlijke hygiëne.

4.2 Economie

4.2.1 De economie als systeem

Minimumdoelen, specifieke minimumdoelen of doelen die leiden naar BK

LPD 2 De leerlingen analyseren relaties tussen de economische actoren aan de hand van het economisch kringloopschema.

Wenk: Bij de realisatie van dit leerplandoel is het aangewezen om de kringloop stelselmatig op te bouwen in samenhang met andere leerplandoelen. Zo kan je in het kringloopschema de verschillende markten integreren: de gezinnen bieden via de arbeidsmarkt hun productieve diensten aan en de bedrijven hun producten via de markt voor goederen en diensten (LPD 6). Ondernemingen financieren hun investeringen dankzij het kapitaal dat door de gezinnen ter beschikking wordt gesteld via de kapitaalmarkt. Ook de overheid wordt geïntegreerd in de kringloop. Ze herverdeelt inkomens en biedt collectieve goederen en diensten aan (LPD 8) die gefinancierd worden met belastingen en sociale bijdragen. Door internationale handel komen extra goederen- en geldstromen op gang: de import van goederen leidt tot betalingen van goederen aan de rest van de wereld, de export tot betalingen door het buitenland (LPD 9+).

LPD 3 De leerlingen lichten de samenstelling van het bruto binnenlands product vanuit de productiebenadering toe.

★ Reëel en nominaal bbp

Wenk: De economische kringloop illustreert dat het bbp kan verklaard worden vanuit drie benaderingen: de productie-, de inkomens- en bestedingsbenadering. Bij dit leerplandoel focus je op de productiebenadering. Om de prijsevolutie buiten beschouwing te laten maak je een onderscheid tussen het nominaal (tegen lopende prijzen) en reëel (tegen constante prijzen) bbp.

Wenk: Je kan leerlingen gegevens laten opzoeken op de website Nationale Bank van België, wat inzicht verschaft in de structuur en opbouw van de nationale rekeningen. Daarbij heb je aandacht voor de andere naamgeving voor 'nominaal' en 'reëel'.

Wenk: Een export van cijfers naar een rekenblad biedt mogelijkheden om de evolutie van het (reëel) bbp in kaart te brengen.



LPD 4 De leerlingen lichten indexcijfers en gevolgen van inflatie toe.

Wenk: De gevolgen van inflatie kunnen zowel positief als nadelig zijn. Een beperkte inflatie is goed voor de economie, een te sterke inflatie tast onder meer de koopkracht aan en is slecht voor de export. Dat kan je best aan de hand van actuele berichtgeving duiden.

Wenk: Wat betreft de meetinstrumenten kan je de consumptieprijis- en gezondheidsindex belichten.

Extra: Je kan stil staan bij de oorzaken van inflatie, zo kan je vraaginflatie ter sprake brengen. Je kan leerlingen ook wijzen op het fenomeen deflatie.

4.2.2 Marktwerving en de rol van de overheid

Minimumdoelen, specifieke minimumdoelen of doelen die leiden naar BK

LPD 5 De leerlingen beschrijven kenmerken van onvolkomen competitieve marktvormen: monopolie, monopolistische concurrentie en oligopolie.

Wenk: Het is zinvol te vertrekken vanuit een aantal criteria die bepalen hoe er geconcentreerd wordt op de markt: aantal marktpartijen, doorzichtigheid van de markt, toetredingsmogelijkheden en mate van productdifferentiatie. Binnen dat kader worden ook imperfect competitieve marktvormen (monopolie, oligopolie en monopolistische concurrentie) belicht. Een grondige studie van prijsvorming bij onvolkomen concurrentie komt aan bod in LPD 6.

LPD 6 De leerlingen analyseren de prijsvorming bij volkomen concurrentie.

★ Prijselasticiteit

Samenhang derde graad: Marktmechanisme op de productmarkt (III-Fev-dda LPD 5)

2de graad: Individuele en collectieve vraag- en aanbodcurve (II-Bed-da LPD 3, 5).

Wenk: Bij dit leerplandoel staat de grafische analyse van het marktmechanisme, dat optimaal werkt op een competitieve markt, centraal. Leerlingen beredeneren aan de hand van zelf opgestelde vraag- en aanbodschemata het marktevenwicht en hoe een wijziging van inkomen, voorkeuren, aantal aanbieders of technologische ontwikkelingen ervoor zorgt dat dit evenwicht voortdurend verandert.

Wenk: Bij het opstellen van vraag- en aanbodschemata denk je best aan het gebruik van een rekenblad.

Wenk: Het berekenen en interpreteren van prijselasticiteiten kan je in verband brengen met soorten goederen zoals substituten of complementaire goederen.

Extra: Dit doel biedt kansen tot reflectie: is volkomen concurrentie altijd een goede manier om een markt te organiseren?

LPD 7 De leerlingen beschrijven overheidsmaatregelen ter bijsturing van marktfalen door externaliteiten en marktmacht.

Wenk: Bij volkomen concurrentie staat het marktevenwicht niet garant voor maximale maatschappelijke welvaart. Wanneer de productie met externaliteiten (negatieve externe effecten zoals milieuvervuiling) gepaard gaat dient er ook rekening gehouden met de externe kosten. Het niet de bedoeling om dit gegeven grafisch te onderbouwen met behulp van een marktschema.

Wenk: De overheid probeert competitie te vrijwaren en/of stimuleren en zo de consument te beschermen. Je kan de aandacht vestigen op praktijken die de marktwerking grondig verstoren zoals kartelvorming en waartegen de Europese en nationale mededingingsautoriteiten optreden. Zo pakt de Europese Commissie de dominantie van grote technologiebedrijven streng aan.

Extra: Naast overheidsmaatregelen zoals de Pigouvianse heffing, verhandelbare vergunningen, patenten ... kan je andere instrumenten zoals sociale en morele normen onder de aandacht brengen.

LPD 8 + De leerlingen leggen uit waarom de overheid publieke goederen aanbiedt.

Samenhang derde graad: Impact overheid op de samenleving (III-FEV-dda LPD 6).

Wenk: Voor publieke goederen bestaat er geen markt of komt er geen prijs tot stand, denk aan defensie of openbare wegen. Hun niet-exclusiviteit leidt echter tot het vrijbuitersprobleem zodat de overheid ze best zelf aanbiedt en financiert met belastinggeld. Dat kan je in verband brengen met het leerplan Financieel-economische vorming waar de impact van de overheid op de samenleving via inkomsten en uitgaven wordt belicht.

4.2.3 Internationale economische relaties

LPD 9 + De leerlingen lichten de afbouw van handelsbelemmeringen via regionale en mondiale samenwerkingsverbanden toe.

2de graad: Belang van internationale handel voor Belgische ondernemingen (II-Bed-da LPD K1)

Wenk: Leerlingen zijn zich bewust van regionale en mondiale samenwerkingsverbanden die een grote impact hebben op het internationaal goederenverkeer en de onderliggende documentenstroom. De basis voor deze samenwerkingsverbanden is de opklimmende graad van economische integratie: van vrijhandelszone tot economische unie. Zo kan je de ontwikkeling van het verenigd Europa van vandaag in verband brengen met de verschillende vormen van integratie. Dankzij de interne markt kunnen goederen, personen, diensten en kapitaal vrij circuleren binnen de grenzen van de Europese Unie. Invoerrechten hebben bij handel met niet EU-landen een grote impact op internationale handelstransacties en bijhorende documentenstroom. Dat gegeven kan je in verband brengen met de leerplandoelen 26, 27, 31, 33 en 34.

Wenk: Je kan ook andere samenwerkingsverbanden zoals de EVA (Europese Vrijhandelsassociatie), USMCA (United States-Mexico-Canada Agreement), AfCFTA (African Continental Free Trade Area), Mercosur (Mercado Común del Sur) en ASEAN (Association of Southeast Asian Nations) onder de aandacht brengen.



Wenk: In het licht van mondiale samenwerkingsverbanden mag je de rol van de Wereldhandelsorganisatie best niet uit het oog verliezen.

Extra: Je kan ook stil staan bij protectionistisch handelsbeleid en de motieven daarvoor. Dat kan aan de hand van actuele voorbeelden zoals een embargo, boycot of handelsoorlog.

LPD 10 + De leerlingen illustreren het wisselkoersrisico bij internationale handelstransacties.

Wenk: Bij de realisatie van dit leerplandoel kan je best vertrekken van het begrip wisselkoers: de nominale wisselkoers is de prijs van een munt uitgedrukt in een andere munt. Een koersstijging of -daling kan de prijs van producten die buiten de eurozone worden aan- of verkocht sterk beïnvloeden.

Wenk: Je kan aan de hand van concrete voorbeelden (verkoopovereenkomsten) dit effect laten becijferen. Je kan dit linken aan LPD 23.

4.2.4 Welvaart en duurzame economische ontwikkeling

Minimumdoelen, specifieke minimumdoelen of doelen die leiden naar BK

LPD 11 De leerlingen beschrijven de conjunctuurbeweging in samenhang met indicatoren van economische activiteit.

Wenk: De conjunctuurbeweging komt tot stand door de evolutie van de reële output (het reëel bbp) en het potentieel bbp (wat een economie kan realiseren) in kaart te brengen. Wat betreft de conjunctuurindicatoren kan je denken aan investeringen, werkloosheid, consumptieve bestedingen van de gezinnen, rente, orderboekjes, ondernemersvertrouwen enz.

Wenk: Het is raadzaam te werken met actuele cijfers en berichtgeving, daartoe biedt de website van de Nationale Bank van België heel wat mogelijkheden.

LPD 12 De leerlingen evalueren economische groei als indicator voor welvaart en welzijn.

★ Disruptieve factoren en innovatie.

Wenk: Bij de realisatie van dit leerplandoel vertrek je vanuit het concept economische groei en factoren die de groeibeweging bepalen zoals bevolkingsgroei, kapitaalvorming, technologische ontwikkeling en onderwijs.

Wenk: Economische groei wordt veelal gezien als de procentuele evolutie van het reëel bbp per capita, maar heeft als welvaartsindicator zijn beperkingen. Alternatieven worden dan ook naar voor geschoven om de (maatschappelijke) welvaart van een land te meten met oog voor het individuele welzijn van de ingezetenen. Daarbij kan je denken aan monetaire maatstaven zoals de Measure of Economic Welfare of synthetische indicatoren zoals de Better Life Index (OESO) en Human Development Index (VN) die naast inkomens ook andere elementen in kaart brengen. Je kan ook de aandacht vestigen op maatstaven die enkel het subjectief welzijn meten zoals het Bruto Nationaal Geluk.

Wenk: Innovatie ligt aan de basis van economische groei maar leidt ook tot disruptie. De

impact hiervan valt moeilijk te voorspellen, maar het leidt geen twijfel dat dit uitdagingen en kansen biedt voor de economie. Zo kan je aan de hand van concrete voorbeelden illustreren hoe ondernemingen reageren op nieuwe technologieën waarbij hun strategische wendbaarheid een grote rol speelt.

Wenk: Dit leerplandoel biedt kansen om economische aggregaten en (welvaarts) indicatoren van verschillende landen te vergelijken met behulp van internationale gegevensbanken zoals The World Factbook, IMF Datamapper of Eurostat.

Extra: Een continue economische groei als uitgangspunt lijkt niet langer realistisch noch wenselijk, waar alternatieve denkwijzen zoals de deel- en [circulaire economie](#) rekening mee houden. Zo kan je ook de visie van Kate Raworth op de economie in interactie met het ecosysteem onder de aandacht brengen. Dat nodigt leerlingen uit tot een kritische reflectie over alternatieve denkwijzen en de vraag of de economie al dan niet moet groeien.

4.3 De doelstellingen en werking van een onderneming

4.3.1 De essentie van duurzaam ondernemen

Minimumdoelen, specifieke minimumdoelen of doelen die leiden naar BK

LPD 13 De leerlingen illustreren het belang van een duurzame [bedrijfsstrategie](#).

2de graad: [Organisatieculturen](#) – en structuren (II-Bed-da LPD 7).

Wenk: Een bedrijfsstrategie is noodzakelijk om ondernemingsdoelstellingen te bereiken. Bij het ontwikkelen van een bedrijfsstrategie is het belangrijk dat ondernemingen ook aandacht hebben voor het aspect duurzaamheid.

Wenk: Ondernemingen hebben naast een economische ook een sociale en ecologische verantwoordelijkheid die ze vertalen in hun bedrijfsvoering, wat je kan linken aan de [duurzame ontwikkelingsdoelen](#) (People, Planet, Prosperity, Peace, Partnership). De uitdaging is om deze perspectieven in balans te brengen, aangezien ze vaak conflicterend zijn. Ecologische oplossingen zijn zelden de goedkoopste en hebben een effect op liquiditeit, schuldpositie of prijszetting.

Wenk: Je kan best vertrekken vanuit concrete casussen: op welke manier speelt een onderneming in op actuele uitdagingen met betrekking tot milieu en duurzaamheid? Hoe vertaalt ze haar maatschappelijke verantwoordelijkheid naar klanten? Evenmin mag haar economische verantwoordelijkheid uit het oog verloren worden: zo waarborgt een goede winstgevendheid werkzekerheid en verdere (inter)nationale groei. Leerlingen kunnen daarvoor inspiratie vinden in de duurzaamheidsverslagen van ondernemingen waarin initiatieven op dat vlak worden beschreven.

LPD K1 De leerlingen lichten motieven en voorwaarden bij het opstarten van een onderneming toe.

Wenk: Een onderneming opstarten vereist de juiste motivatie en ondernemerscompetenties, wat leerlingen met online ondernemerstesten



kunnen inschatten. Het nieuwe statuut student-zelfstandige biedt opties om een zelfstandige activiteit te combineren met hogere studies. Een eigen zaak is niet langer een verre droom voor jongeren met ambities als ondernemer.

Wenk: Wat betreft de voorwaarden kan je de aandacht vestigen op algemene voorwaarden, wettelijke verplichtingen en noodzakelijke vergunningen. Het is belangrijk dat leerlingen gericht informatie kunnen opzoeken rond deze topics.

Wenk: Leerlingen weten waar ze terecht kunnen voor professionele ondersteuning. Je kan dienstverleners zoals werkgevers- en overheidsorganisaties, financiële dienstverleners, het ondernemingsloket, accountants en de notaris onder de aandacht brengen.

4.3.2 Marketing

Minimumdoelen, specifieke minimumdoelen of doelen die leiden naar BK

LPD 14 De leerlingen illustreren hoe een onderneming haar marketingmix samenstelt op basis van haar marketingstrategie.

2de graad: Klantgeoriënteerde marketingmix (II-Bed-da LPD 27+).

Wenk: Je kan wijzen op de concurrentiestrategieën van Porter of de klantgerichte marketingstrategie die vertrekt van een grondige klantanalyse.

Wenk: Vanuit de marketingstrategie ontwerpt de onderneming de marketingmix om de vraag naar zijn producten te beïnvloeden. Daarbij kan je wijzen op de verschuiving van productgedreven naar klantgerichte tot mensgerichte marketing. De klant is veeleisender en bewuster geworden. Bovendien vertrouwt hij meer op de f-factor (friends, families, fans en followers) dan op traditionele marketingcommunicatie. Je kan als leraar inspelen op het persoonlijk keuze- en koopgedrag van leerlingen om deze evolutie in kaart te brengen.

Wenk: Dankzij het internet tekenen ondernemingen een online marketingstrategie uit waarbij tactieken zoals [SEO](#), [SEA](#), social media, online advertising en contentmarketing worden ingezet. Daarbij hoort de creatie van een [persona](#) en het in kaart brengen van de klantreis of [customer journey](#). Deze concepten kan je illustreren aan de hand van ondernemingen die sterk inzetten op online marketing.

4.3.3 De goederen- en informatiestroom

Minimumdoelen, specifieke minimumdoelen of doelen die leiden naar BK

LPD 15 De leerlingen volgen de goederen- en informatiestroom op binnen een [ERP](#) omgeving.

2de graad: [Bedrijfsprocessen](#) en samenhang tussen verschillende ondernemingsactiviteiten (II-Bed-da LPD 6+).

Wenk: Het is zinvol om de voordelen en functionaliteiten van een ERP systeem in kaart te brengen. Vaak gebruikte functionaliteiten zijn in- en verkoop, productieplanning,

voorraad-, personeels- en financieel beheer. Leerlingen gaan vervolgens zelf aan de slag met een ERP pakket. Een geleidelijke aanpak is aangewezen, zo kan je starten met het registreren van een verkooporder wat leidt tot het maken van pakbon, zendnota en verkoopfactuur.

Wenk: Dit leerplandoel zie je in samenhang met andere leerplandoelen: zo biedt ERP software kansen om aspecten van voorraad- en magazijnbeheer toe te passen. (LPD 19, 20+).

Extra: Je kan de aandacht vestigen op de rol van [WMS](#) en [TMS](#) bij de optimalisatie van bedrijfs- en logistieke processen. Een observatiestage biedt kansen om kennis te maken met de mogelijkheden van TMS-software voor het plannen, uitvoeren en optimaliseren van goederentransporten.

4.3.4 Financieel beheer

Minimumdoelen, specifieke minimumdoelen of doelen die leiden naar BK

LPD 16 De leerlingen vergelijken fiscale regels voor een eenmanszaak en vennootschap op basis van grondslag, de progressiviteit van de belasting en voorafbetalingen.

2de graad: De leerlingen vergelijken courante ondernemingsvormen op het vlak van aansprakelijkheid, administratie en fiscaliteit (II-Bed-da LPD 9).

Duiding: In een eenmanszaak vallen inkomsten onder de personenbelasting, vennootschappen betalen vennootschapsbelasting op de winst die ze boeken.

Wenk: De personenbelasting is een progressieve inkomstenbelasting geheven op het totale netto-inkomen. Het Wetboek van de inkomstenbelastingen bepaalt elk jaar de fiscale grensbedragen. Zo kunnen de leerlingen de progressiviteit van de belasting aan de hand van een eenvoudige casus duiden.

LPD 17 De leerlingen berekenen de kostprijs van een product volgens de integrale kostprijsmethode.

Wenk: Het toewijzen van indirecte kosten kan op basis van een kostenverdeelstaat of eenvoudige volume gerelateerde verdeelsleutels (bv. machine-uren, arbeidstijd, stuks, m² ...).

Wenk: Je kan ook stil staan bij het belang van kostprijsberekening.

Wenk: Je kan denken aan het gebruik van een rekenblad.

4.4 Supply Chain Management

Minimumdoelen, specifieke minimumdoelen of doelen die leiden naar BK

LPD 18 + De leerlingen lichten het belang van [supply chain management](#) voor de onderneming toe.

2de graad: De logistieke keten (II-Bed-da LPD 31+).



Duiding: Logistiek moet ervoor zorgen dat de juiste goederen en diensten op de juiste plaats, het juiste tijdstip en in de gewenste staat worden verzonden en afgeleverd. Een succesvolle integratie van de goederen-, de informatie- en de geldstroom leidt tot optimale kansen op verbetering van het bedrijfsresultaat. Logistiek management beperkt zich tot het optimaliseren van de logistieke keten binnen een onderneming, supply chain management overstijgt dit niveau en betreft de gehele keten van grondstof tot eindconsument.

Wenk: Je kan de logistieke doelstellingen in kaart brengen: het verkorten van de doorlooptijd, verbeteren van de leverbetrouwbaarheid en verhoging van de flexibiliteit teneinde de kosten voor de onderneming te verlagen.

Wenk: Je kan best vertrekken vanuit concrete casussen die herkenbaar zijn voor leerlingen. Je kan ook denken aan een bedrijfsbezoek of getuigenis van een supply chain (of logistiek) manager om de logistieke keten van een onderneming en het beheer ervan tot leven te brengen. Ook logistieke spellen kunnen interessant zijn om deze leerinhouden op een interactieve manier aan te brengen.

LPD 19 De leerlingen lichten basisprincipes van voorraadplanning toe rekening houdend met de totale voorraadkost.

Wenk: Bij dit doel kan je vertrekken van de rol van voorraadbeheer in de logistieke keten.

Wenk: Voorraden kosten geld, de voorraadkost is afhankelijk van de waarde van de voorraad, bedrijfsactiviteit en de omloopsnelheid, wat je aan de hand van concrete voorbeelden kan staven. De planning van een voorraad is afhankelijk van de vraagvoorspelling, klantorders (KOOP) of het gekozen bestelniveau.

Wenk: Je kan met behulp van voorraadmodules binnen ERP software deze principes tot leven brengen, zo genereren leerlingen automatische bestelvoorstellen die ze in verband brengen met de gekozen instellingen op artikelniveau, geregistreerde verkooporders enz.

LPD 20 + De leerlingen berekenen de optimale bestelhoeveelheid en leiden ze grafisch af.

Wenk: Je kan de formule van Camp gebruiken om de optimale bestelhoeveelheid te berekenen.

Wenk: Je kan denken aan het gebruik van een rekenblad waarbij de optimale bestelhoeveelheid aan de hand van de totale voorraad- en bestelkosten wordt afgeleid. De totale kostencurve is de eenvoudige sommatie van voorraad- en bestelkosten.

LPD 21 De leerlingen leggen de werking van een magazijn uit met inbegrip van de goederen- en informatiestroom en opslagsystemen.

Wenk: Je kan best vertrekken van de logistieke activiteiten (goederenontvangst, goederenopslag, orderpicking (verzamelen) en verzending) die noodzakelijk zijn om de aankoop, productie en verkoop mogelijk te maken. Om deze activiteiten te optimaliseren worden naast opslagsystemen ook locatie- en orderverzamelsystemen ingezet, wat je onder de aandacht kan brengen. Ook interne transportmiddelen zijn noodzakelijk om het intern goederentransport

mogelijk te maken.

Wenk: Een bedrijfsbezoek (bv. distributeur, logistiek magazijn in een industriële omgeving) biedt een grote meerwaarde om deze concepten aan te brengen.

4.5 (Inter)nationaal goederenvervoer

4.5.1 Internationale verkoop

Minimumdoelen, specifieke minimumdoelen of doelen die leiden naar BK

LPD 22 De leerlingen lichten de rol en taken van tussenpersonen bij vervoer en logistieke diensten toe.

2de graad: Economisch belang van de logistieke sector (II-Bed-da LPD K3).

Duiding: Afhankelijk van de transportmodus kan er een onderscheid zijn tussen de partij die commerciële risico's draagt voor het transport (de operator) en de werkelijke transportonderneming (de vervoerder). De douanevertegenwoordiger vervult de douaneformaliteiten bij invoer, uitvoer of doorvoer en dient daartoe de minimaal vereiste informatie over de lading te ontvangen.

Wenk: Bij internationaal vervoer zijn verschillende partijen betrokken. Je kan vertrekken van de rol en taken van de verlader, expediteur en vervoerder.

Wenk: Afhankelijk van de schoolcontext focus je op de verschillende tussenpersonen gelinkt aan de gekozen transportmodi. Zo kan je de scheepsagent en scheepsmakelaar ter sprake brengen bij maritiem transport, of de luchtvrachtagent bij luchtvervoer.

Wenk: Je kan een gastspreker uitnodigen die werkzaam is bij een expeditiebedrijf (of andere logistieke speler) om te getuigen over zijn rol en taken in de logistieke dienstverlening.

LPD 23 De leerlingen lichten gevolgen van verkoops- en leveringsvoorwaarden in een internationale verkoopovereenkomst toe.

Duiding: Elke verkoop is onderworpen aan voorwaarden. Om geldig te zijn moeten de verkoopsvoorwaarden opgenomen worden in de verkoopovereenkomst. Daarbij is er een onderscheid tussen algemene en bijzondere verkoopvoorwaarden.

Wenk: De standaardleveringsvoorwaarden opgesteld door de International Chamber of Commerce (ICC) zijn geen wettelijke voorschriften en enkel geldig als er in de verkoopovereenkomst naar verwezen wordt. In die zin hebben ze een grote invloed op de opmaak van transportdocumenten en de risico's en kosten die gepaard gaan met (internationale) transacties, waar leerlingen aandacht voor hebben.

Wenk: Je kan de leerlingen aan de hand van praktijkvoorbeelden de kosten voor beide partijen laten berekenen voor verschillende Incoterms en hen laten bepalen wie er over het hoofdvervoer beslist en de plaats van overdracht van risico. Leerlingen maken de afweging wat het voordeligst is voor de verkoper of koper.



LPD 24 De leerlingen beschrijven goederencategorieën en eenheidsladingen in het vervoer.

Wenk: Je kan vertrekken van de opdeling in conventioneel stukgoed, bulkgoed, containers, roll-on-roll-off en projectladingen of speciale cargo. Bulkgoederen kunnen verpakt zijn als stukgoed, in dat geval spreekt men van breakbulk.

Wenk: Wat betreft de eenheidsladingen kan je verschillende soorten containers onder de aandacht brengen (general purpose, open top, reefer, tankcontainer, flat rack, platform, ...) met aandacht voor de ISO-codes, eigenaarscode, afmetingen en maximaal gewicht. Ook andere eenheidsladingen zoals pallets en Unit Load Devices bij luchtvervoer kan je ter sprake brengen.

Wenk: Het is een meerwaarde om deze concepten te duiden vanuit een reële context, zo kan je denken aan een bezoek aan een havenbedrijf.

4.5.2 Douane

Minimumdoelen, specifieke minimumdoelen of doelen die leiden naar BK

LPD 25 De leerlingen lichten basisbegrippen inzake douanewetgeving toe:

- **unie en niet-uniegoederen;**
- **invoer en uitvoer;**
- **unie- en gemeenschappelijk douanevervoer.**

Duiding: Unie- en gemeenschappelijk douanevervoer verwijst naar doorvoer (of transit) onder douaneverband.

Wenk: Je focust best op fiscale gebieden binnen de Europese Unie, wat wil zeggen dat de wetgeving rond douane, accijnzen en btw gelijk is.

LPD 26 De leerlingen passen basisprincipes van het douanebeleid in Europa toe.

Wenk: Hier vertrek je best van de handelspolitieke maatregelen en samenwerkingsverbanden waarvan sprake in LPD 9+. Het douanebeleid in Europa is immers gebaseerd op het principe van de douane-unie of het principe van de vrijhandelszone. Het feit of er al dan niet invoerrechten verschuldigd zijn hangt af van het samenwerkingsverband met het land van waaruit de goederen worden ingevoerd. In het geval van een vrijhandelszone geldt het principe van oorsprong, voor een douane-unie geldt het principe van vrij verkeer. Leerlingen passen deze principes op eenvoudige casussen toe.

LPD 27 De leerlingen illustreren tarifaire en niet-tarifaire maatregelen voor een eenvoudige casus.

Wenk: Invoerrechten kaderen in handelspolitieke maatregelen en nemen verschillende vormen aan. Je kan ad-valorem, specifieke en gemengde invoerrechten onder de aandacht brengen. Naast gewone invoerrechten zijn er preferentiële en verlaagde invoerrechten.

Wenk: Het douanetarief of tarief van invoerrechten is een lijst van goederen gerangschikt

volgens een bepaalde methode met opgave van de toepasselijke invoerrechten. Het is belangrijk dat leerlingen inzicht verwerven in de nomenclatuur of de wijze waarop de goederen gerangschikt zijn. Daarvoor kan je gebruik maken van de tariefbrowser van de webapplicatie TARBEL. Zo kan je leerlingen laten bladeren door de nomenclatuur en op basis van gegeven TARIC-codes taritaire en niet-taritaire maatregelen laten opzoeken.

4.5.3 Vervoersmodi en reglementering

Minimumdoelen, specifieke minimumdoelen of doelen die leiden naar BK

LPD 28 De leerlingen beargumenteren een gekozen transportmodus of combinatie van modi voor een gegeven transport.

- ★ Aspecten van transportgeografie: infrastructuur en verplaatsingsmiddelen bij vervoersmodi

2de graad: Leerlingen vergelijken verschillende vervoersmodi (II-Bed-da LPD 32).

Duiding: De lading, infrastructuur en verplaatsingsmiddelen bepalen samen het vervoerssysteem. Bij unimodaal transport wordt slechts één vervoersmodus (truck, trein, schip, vliegtuig, pijpleiding) ingezet. Een combinatie van ten minste twee vervoersmodi heet multimodaal transport, wat zijn toepassing onder meer kent bij intermodaal transport. De keuze voor een vervoersmodus of combinatie van modi hangt af van de eigenschappen van vervoersmodi en het te vervoeren goed.

Wenk: Je kan op basis kenmerken qua infrastructuur (snelwegen, spoorwegen, waterwegen, zeeroutes, havens) en verplaatsingsmiddelen (vrachtwagens- en combinaties, spoorwagens, scheepstypes, toesteltypes voor luchtvrachtvervoer) verschillende modi in kaart brengen. Naast de modus spelen de productkenmerken een belangrijke rol, hier spelen de waardedichtheid (waarde per m³) en volume/gewichtverhouding (te vervoeren gewicht per m³ laadruimte) een rol.

Wenk: Bij hun keuze voor een modus of combinatie denken leerlingen ook na over duurzame oplossingen voor een transport. De toenemende druk op de transportsector om emissies te verminderen (bv. Green Deal van de Europese Unie), de sterk stijgende vraag naar transport in samenhang met internationale goederenstromen, de dominante positie van wegvervoer omwille van bereikbaarheid (last mile) zouden moeten leiden tot een modal shift. Multimodaliteit biedt een oplossing om het wegvervoer te verminderen door een combinatie van wegvervoer (voor- en natransport) en andere modi. Je kan onder meer zee-wegvervoer, spoor-wegvervoer en zee/binnenvaart-wegvervoer onder de aandacht brengen. Co- en synchromodaliteit combineren transportmodi naast elkaar (in een netwerk).

Wenk: Het onderbouwen van een keuze voor een transportmodus kan bijvoorbeeld op basis van een SWOT-analyse. Zo kunnen de leerlingen de sterke en zwakke punten aan de hand van verschillende parameters in kaart brengen. Je kan denken aan de kosten per tonkilometer, snelheid, bereikbaarheid, bruikbaarheid, frequentie en milieuvriendelijkheid.



LPD 29 De leerlingen onderzoeken aspecten van de reglementering voor een vervoermodus waaronder wegvervoer en passen ze toe.

Wenk: Bij dit leerplandoel wordt het juridisch kader van een transportmodaliteit belicht. Bij de reglementering rond wegvervoer kan je denken aan toegangsvoorwaarden tot het beroep, (inter)nationale vergunningen, vervoersbewijzen en algemene reglementeringen rond rij- en rusttijden, het gebruik van de tachograaf enz. Afhankelijk van de ligging van de school kan je eventueel ook reglementering voor andere modi belichten.

Wenk: De website van de Federale overheidsdienst mobiliteit en vervoer verzamelt heel wat informatie waaronder wetgeving en regelgeving voor weg-, luchtvaart-, scheepvaart- en spoorvervoer.

Wenk: Je kan best vertrekken vanuit concrete casussen die herkenbaar zijn voor leerlingen. Je kan ook denken aan de getuigenis van een gastspreker (bv. personeelslid van wegvervoerder) om deze materie tot leven te brengen.

LPD 30 De leerlingen onderzoeken en passen in eenvoudige situaties ADR reglementering toe in verband met:

- **de indeling van stoffen;**
- **noodzakelijke boorddocumenten;**
- **signalisatie.**

Duiding: Voor elk vervoerstype zijn er specifieke vereisten voor het transport van gevaarlijke goederen. De wettelijke basis voor wegvervoer wordt geregeld door het Europees verdrag betreffende het internationaal vervoer van gevaarlijke stoffen over de weg of kortweg ADR-akkoord. Ook België heeft dit akkoord ondertekend, maar kan voor vervoer van sommige stoffen (bv. radioactieve en ontplofbare) binnen de landsgrenzen afwijken van het akkoord.

Wenk: Naargelang de aard van het gevaar worden gevaarlijke goederen ingedeeld in klassen en geïdentificeerd door een nummer, bestaande uit 4 cijfers (het UN-nummer) en een officiële, internationaal erkende benaming (Proper Shipping Name). Het UN-kenmerk bevat onder meer de verpakkingsgroep, productiedatum, het symbool van de staat verantwoordelijk voor de toekenning van het kenmerk, het brutogewicht en het merk van de fabrikant. Die informatie kan je vinden op de lijst van gevaarlijke stoffen gepubliceerd op de website van de Federale overheidsdienst mobiliteit en vervoer.

Wenk: Onder noodzakelijke boorddocumenten bij het vervoer van gevaarlijke stoffen kan je de CMR, Dangerous goods declaration, containerverpakkingscertificaat, veiligheidskaarten ... begrijpen.

Wenk: Het is belangrijk dat de leerlingen op een vlotte manier informatie kunnen opzoeken in functie van een concrete vraagstelling. Je kan onder meer denken aan het correct interpreteren van UN-nummers en kenmerken, markeringen 'milieugevaarlijk goed', gevaar- en behandelingsetiketten op colli en de signalisatie van (tank)containers, mobiele tanks en voertuigen. Ook het inschatten van de gevolgen van ADR-reglementering (bv. aanpassen routes omwille van tunnelverbod) is hier op zijn plaats.

4.5.4 Documentenflow

Minimumdoelen, specifieke minimumdoelen of doelen die leiden naar BK

LPD 31 De leerlingen analyseren elementen van vervoersdocumenten voor een gegeven nationaal en internationaal transport.

Duiding: Vervoersdocumenten zijn in de eerste plaats het bewijs van een vervoersovereenkomst. Bij internationale handel zijn naast de vervoersdocumenten ook douanedocumenten aan de orde. Op internationaal vlak zijn er overeenkomsten afgesloten voor vervoersdocumenten met het oog op uniforme documenten en vervoersvoorwaarden.

Wenk: Bij dit doel breng je eerst de meest gebruikte vervoersdocumenten (de CMR-vrachtbrief, Bill of lading, CIM-vrachtbrief, luchtvrachtbrief en het binnenvaartconnossement) onder de aandacht. Welke soorten je behandelt met meer diepgang (bv. het connossement als waardepapier dat recht geeft op aflevering van de erin vermelde goederen bij maritiem transport, het gebruik van CMNI als internationaal erkend document voor binnenvaart...) en je laat analyseren hangt af van de ligging van je school. De nabijheid van een (zee)haven of terminal kan hiervoor een rol spelen.

Wenk: Het is belangrijk dat leerlingen bij het analyseren van een vrachtbrief stil staan bij de functie van het document, door wie het is opgemaakt, voor wie welke exemplaren bedoeld zijn en welke vermeldingen verplicht zijn. Afhankelijk van het type vrachtbrief kan je focussen op specifieke kenmerken (bv. soorten connossementen, volumegewicht en aansprakelijkheid bij de luchtvrachtbrief...).

LPD 32 + De leerlingen vullen een **CMR-vrachtbrief** voor een gegeven transportopdracht in.

2de graad: Gebruik en functie van de CMR-vrachtbrief (II-Bed-da LPD 33).

Wenk: Je kan vertrekken van de activiteiten bij de uitvoering van de vervoersovereenkomst en door wie ze moeten gebeuren. Wie staat bv. in voor het laden, stuwen en lossen en is er verantwoordelijk voor? Dat moet in principe niet vermeld worden op de CMR-vrachtbrief maar wordt best gedaan, waar je rekening mee houdt bij het aanreiken van een CMR-vrachtbrief.

LPD 33 De leerlingen lichten de functie en het gebruik van Europese douaneaangiftesystemen en bewijs van oorsprong toe.

Wenk: Je kan wijzen op de digitalisering van douaneformaliteiten in de Europese Unie; ook in België is het gebruik van elektronische aangiftesystemen voor import (IDMS), export (AES) en douanevervoer (NCTS) verplicht.

Wenk: Certificaten zoals de EUR 1 en Form A bewijzen de oorsprong van goederen. Je kan ook andere manieren om de oorsprong te bewijzen onder de aandacht brengen, zo kan een eenvoudige verklaring op de factuur volstaan mits de juiste vergunning van de betrokken exporteur dankzij de eenmalige REX-certificatie.

Wenk: Op basis van deze documenten kan een vermindering van invoerrechten worden toegepast, afhankelijk van de afgesloten akkoorden. Hier leg je de link met



LPD 34 De leerlingen lichten een (inter)nationaal transport aan de hand van verkoop-, transport-, douane- en andere noodzakelijke documenten toe.

Wenk: Dit leerplandoel biedt kansen om inzichten van andere leerplandoelen toe te passen en combineren. Zo kan je de leerlingen het aankoopcontract, vervoersdocument, douanedocumenten en de factuur voor een (inter)nationale handelstransactie aanbieden. Leerlingen brengen vervolgens de goederen- en documentenstroom en betrokken partijen in kaart, verklaren (de gevolgen van) leverings- en verkoopsvoorwaarden, bespreken vakken op het vervoersdocument en leggen de link met gegevens op de factuur.

4.6 Onderzoekskompetentie

Minimumdoelen, specifieke minimumdoelen of doelen die leiden naar BK

LPD 35 De leerlingen doorlopen een onderzoekscyclus in samenhang met specifieke inhouden van dit leerplan.

Samenhang derde graad: I-II-III GFL LPD 21, 22, 23, 27

Duiding: Specifieke inhouden of thema's van dit leerplan zoals

- marktwerking en rol van de overheid;
- economische groei en welvaart(sindicatoren);
- onderzoek naar de economische, ecologische of sociale verantwoordelijkheid van een onderneming.

Wenk: Bij fasen in een onderzoekscyclus kan je denken aan: oriëntatie, probleem(stelling) of onderzoeksvraag, onderzoeksmethode, gegevensverzameling, analyse, conclusie, rapportering. Afhankelijk van de context kunnen een of meerdere fasen in de onderzoekscyclus zelfstandig of onder begeleiding gebeuren.

Wenk: Leerplandoelen uit de krachtlijn “betekenisvol leren en kiezen” van het Gemeenschappelijk funderend leerplan bereiden voor op een onderzoekscyclus. Leerlingen leren zo vanaf het eerste jaar om doelgericht informatie op te zoeken in diverse bronnen, de informatie doelgericht te beoordelen en te verwerken op een kritische en systematische manier. Ook leren ze om cyclisch te reflecteren over hun eigen leerproces en dat doelgericht bij te sturen. In het Gemeenschappelijk funderend leerplan vind je suggesties om met die leerplandoelen aan de slag te gaan en een leerlijn op te bouwen waardoor leerlingen in de derde graad in staat zijn om een onderzoekscyclus te doorlopen.

5 Lexicon

Het lexicon bevat een verduidelijking bij de begrippen die in het leerplan worden gebruikt. Die verduidelijking gebeurt enkel ten behoeve van de leraar.

Bedrijfsproces

Een bedrijfsproces is een geordend geheel van samenhangende of elkaar beïnvloedende activiteiten waarbij input wordt omgezet in output en toegevoegde waarde wordt gecreëerd voor interne of externe klanten met een specifiek doel.

Bedrijfsstrategie

De algehele bedrijfsstrategie van een onderneming vastgelegd in het strategisch plan legt eerst de missie en bedrijfsdoelstellingen vast en bepaalt vervolgens welke activiteiten nodig zijn om deze te bereiken. Haar waarden en normen spelen daarbij een belangrijke rol. Een meer gedetailleerde planning gebeurt in de verschillende functionele afdelingen en vertaalt zich in een marketingstrategie, HR-strategie, verkoopstrategie enz.

Circulaire economie

In de circulaire economie staat het maximale hergebruik van producten en de waardevolle grondstoffen die erin verwerkt zijn centraal om waardevernietiging te voorkomen en negatieve milieueffecten te minimaliseren. Dit in tegenstelling tot het lineaire systeem, waarin grondstoffen worden omgezet in producten die na verbruik worden vernietigd.

CMR

De afkorting CMR staat voor Convention Relative au Contrat de Transport International de Marchandises par Route en is van toepassing op elk grensoverschrijdend vervoer van of naar één van de bij de conventie aangesloten landen. De meeste Europese landen zijn aangesloten bij die conventie. Voor elk vrachtvervoer naar één van de aangesloten landen is het gebruik van de CMR-vrachtbrief verplicht. De CMR-vrachtbrief mag in België ook gebruikt worden bij binnenlands wegvervoer.

Customer journey

De customer journey of klantreis is een weergave van wat de klant doet en ervaart tijdens het oriënteren, kopen en gebruiken van een product of dienst.

Disruptie

Disruptie is een plotse technologische vernieuwing die de bestaande economie sterk verstoort. Het fenomeen uit zich in technologische innovaties zoals digitalisering, automatisering, computerisering en robotisering. Disruptie wordt vaak in verband gebracht met begrippen zoals 'disruptieve innovatie' (een proces waarbij een product of dienst start via een eenvoudige toepassing aan de bodem van de markt en dan zich geleidelijk aan ontwikkelt naar de top) en 'creatieve destructie' (een proces van continue innovatie, waarbij succesvolle toepassingen van nieuwe technieken de oude vernietigen).

Duurzame ontwikkelingsdoelen

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen of Sustainable Development Goals (SDG's) zijn de 17 doelstellingen en subdoelstellingen die de Verenigde Naties goedkeurde in 2015. Deze doelen moeten mensen en landen aanzetten tot actie in domeinen die van cruciaal belang zijn voor de mensheid en de planeet. De doelstellingen zijn geïntegreerd en ondeelbaar en zorgen voor een evenwicht tussen de drie dimensies van duurzame ontwikkeling: de economische, sociale en milieudimensie. De doelstellingen kunnen worden onderverdeeld in vijf thema's: mensen (people), planeet (planet), welvaart (prosperity), vrede (peace) en partnerschap (partnership).

Enterprise resource planning



Software die informatie van verschillende bedrijfsafdelingen samenbrengt. Met een ERP softwarepakket worden bedrijfsprocessen geautomatiseerd, waardoor de productiviteit wordt verhoogd en de kosten kunnen worden verlaagd.

KOOP

KOOP of klantorderontkoppelpunt is het punt dat aangeeft hoe ver stroomopwaarts in een bedrijfskolom een klantorder doordringt in het productie- of distributieproces van de aanbieder van een product of dienst. Alle activiteiten die uitgevoerd worden voor het KOOP zijn niet klantgericht, want de klant is niet gekend. Vanaf het KOOP houdt men rekening bij de productie met de behoeften van de individuele klant en wordt die dus klantgericht.

Logistiek Management

Logistiek management is dat deel van supply chain management dat op een efficiënte en effectieve manier de voorwaartse stromen, de opslag en de retourstromen van goederen van een individueel bedrijf plant, uitvoert en controleert van de oorsprong tot aan de consument om zo de behoeften van de klanten te vervullen.

Organisatiecultuur

Onder 'organisatiecultuur' van een bedrijf verstaan we de fundamentele waarden en normen van dat bedrijf die zelden expliciet gedefinieerd zijn maar altijd tot uiting komen in de uitstraling van het bedrijf en het gedrag en de overtuiging van alle werknemers. Aspecten van organisatiecultuur zijn: vestimentaire code, sociale voordelen, organisatie van de werkplek en werkuren, managementstijl, vitaliteit van het bedrijf ...

Persona

Een personan is een karakterisering van een bepaald type bezoeker of klant.

Search Engine Advertising

SEA of zoekmachineadverteren is een onderdeel van zoekmachinemarketing waarbij de adverteerder zichtbaarheid verkrijgt door te betalen voor zijn positie in de zoekresultaten.

Search Engine Optimization

SEO of zoekmachineoptimalisatie is een onderdeel van zoekmachinemarketing dat zich bezighoudt met het verhogen van de zichtbaarheid in de organische resultaten of onbetaalde gedeelte van de zoekmachine.

Supply Chain Management

Supply chain management of integraal ketenbeheer kan worden omschreven als de analyse en optimalisatie van alle waardetoevoegende activiteiten vanaf de grondstoffenwinning tot aan de verkoop aan de gebruiker, met inbegrip van recycling. Supply chain management moet ervoor zorgen dat de ketting zo efficiënt mogelijk wordt beheerd, om een zo hoog mogelijke klanttevredenheid te verkrijgen tegen een zo laag mogelijke kost.

Transport Management System

Een Transport Management System ondersteunt en optimaliseert de inkoop van transportdiensten, het berekenen van de optimale routes en de registratie en uitvoering van de transportplannen.

Voorraadkost

Onder de totale voorraadkost worden de bestelkosten (loon, transportkost, quality control), de voorraadkost per eenheid per tijdsperiode en nee-verkoopkosten begrepen.

Warehouse Management System

Een Warehouse Management System ondersteunt en optimaliseert magazijnbeheer.

6 Basisuitrusting

Basisuitrusting verwijst naar de infrastructuur en het (didactisch) materiaal die beschikbaar moeten zijn voor de realisatie van de leerplandoelen.

6.1 Infrastructuur

Een leslokaal

- dat qua grootte, akoestiek en inrichting geschikt is om communicatieve werkvormen te organiseren;
- met een (draagbare) computer waarop de nodige software en audiovisueel materiaal kwaliteitsvol werkt en die met internet verbonden is;
- met de mogelijkheid om (bewegend beeld) kwaliteitsvol te projecteren;
- met de mogelijkheid om geluid kwaliteitsvol weer te geven;
- met de mogelijkheid om draadloos internet te raadplegen met een aanvaardbare snelheid.

Toegang tot (mobile) devices voor leerlingen.

6.2 Materiaal en gereedschappen waarover elke leerling moet beschikken

Om de leerplandoelen te realiseren beschikt elke leerling minimaal over onderstaand materiaal. De school bespreekt in de schoolraad wie (de school of de leerling) voor dat materiaal zorgt. De school houdt daarbij uitdrukkelijk rekening met gelijke kansen voor alle leerlingen.

- (mobile) devices met een internetaansluiting;
- actuele software toereikend om de leerplandoelen te realiseren.

7 Glossarium

In het glossarium vind je synoniemen voor en een toelichting bij een aantal handelingswerkwoorden die je terugvindt in leerplandoelen en (specifieke) minimumdoelen van verschillende graden.

Handelingswerkwoord	Synoniem	Toelichting
Analyseren		Verbanden zoeken tussen gegeven data en een (eigen) besluit trekken
Beargumenteren	Verklaren	Motiveren, uitleggen waarom
Beoordelen	Evalueren	Een gemotiveerd waardeoordeel geven
Berekenen	Berekeningen uitvoeren	
Berekeningen uitvoeren	Berekenen	
Beschrijven	Toelichten, uitleggen	



Betekenis geven aan	Interpreteren	
Een (...) cyclus doorlopen	Een (...) proces doorlopen	Via verschillende fasen tot een (deel)resultaat komen of een doel bereiken
Een (...) proces doorlopen	Een (...) cyclus doorlopen	Via verschillende fasen tot een (deel)resultaat komen of een doel bereiken
Evalueren	Beoordelen	
Gebruiken	Hanteren, inzetten, toepassen	
Hanteren	Gebruiken, inzetten, toepassen	
Identificeren		Benoemen; aangeven met woorden, beelden ...
Illustreeren		Beschrijven (toelichten, uitleggen) aan de hand van voorbeelden
In dialoog gaan over	In interactie gaan over	
In interactie gaan over	In dialoog gaan over	
Interpreteren	Betekenis geven aan	
Inzetten	Gebruiken, hanteren, toepassen	
Kritisch omgaan met	Kritisch gebruiken	
Kwantificeren		Beredeneren door gebruik te maken van verbanden, formules, vergelijkingen ...
Onderzoeken	Onderzoek voeren	Verbanden zoeken tussen zelf verzamelde data en een (eigen) besluit trekken
Onderzoek voeren	Onderzoeken	Verbanden zoeken tussen zelf verzamelde data en een (eigen) besluit trekken
Reflecteren over		Kritisch nadenken over en argumenten afwegen zoals in een dialoog, een gedachtewisseling, een paper
Testen	Toetsen	
Toelichten	Beschrijven, uitleggen	
Toepassen	Gebruiken, hanteren, inzetten	
Toetsen	Testen	
Uitleggen	Beschrijven, toelichten	
Verklaren	Beargumenteren	Motiveren, uitleggen waarom

8 Concordantie

8.1 Concordantietabel

De concordantietabel geeft duidelijk aan welke leerplandoelen de specifieke minimumdoelen (SMD) of de doelen die leiden naar één of meer beroepskwalificaties (BK) realiseren.

Leerplandoel	Specifieke minimumdoelen of doelen die leiden naar één of meer beroepskwalificaties
1	BK 01, BK 02, BK 03; BK 04
2	SMD 16.04.05
3	SMD 16.04.06
4	SMD 16.04.07
5	SMD 16.04.03
6	SMD 16.04.02
7	SMD 16.04.04
8+	-
9+	-
10+	-
11	SMD 16.04.08
12	SMD 16.04.09
13	SMD 16.08.04
14	SMD 16.08.05
15	BK 05
16	SMD 16.08.03
17	SMD 16.08.06
18+	-
19	BK g
20+	-
21	BK 07; BK g
22	BK 06
23	BK 09; BK f
24	BK b
25	BK a



26	BK 13; BK d
27	BK 13; BK d
28	BK 08; BK i; BK j
29	BK 12
30	BK 11; BK e; BK h
31	BK 09; BK 10; BK f
32+	-
33	BK 09; BK f
34	BK 09; BK f
35	SMD 01.01.01

8.2 Specifieke minimumdoelen

- 01.01.01 De leerlingen doorlopen een onderzoekscyclus in samenhang met inhouden van minstens 1 wetenschapsdomein verbonden aan de studierichting.
- 16.04.01 De leerlingen bepalen grafisch de individuele en collectieve vraag- en aanbodcurve.
- 16.04.02 De leerlingen analyseren de prijsvorming bij volkomen concurrentie.
- Onderliggende (kennis)elementen:
- Prijselasticiteit
- 16.04.03 De leerlingen beschrijven kenmerken van monopolie, monopolistische concurrentie en oligopolie.
- 16.04.04 De leerlingen beschrijven vormen van overheidsingrijpen bij marktfalen.
- Onderliggende (kennis)elementen:
- Marktmacht, externaliteiten
- 16.04.05 De leerlingen analyseren relaties tussen de economische actoren.
- 16.04.06 De leerlingen lichten de samenstelling van het BBP vanuit de productiebenadering toe.
- Onderliggende (kennis)elementen:
- Reëel en nominaal BBP
- 16.04.07 De leerlingen lichten indexcijfers en gevolgen van inflatie toe.
- 16.04.08 De leerlingen beschrijven de conjunctuurbeweging en bijhorende indicatoren van economische activiteit.

- 16.04.09 De leerlingen evalueren economische groei als indicator voor welvaart en welzijn.
- Onderliggende (kennis)elementen:
- Disruptieve factoren en innovatie
- 16.08.01 De leerlingen voeren op basis van courante bedrijfsactiviteiten een dubbele boekhouding van beginbalans tot eindbalans.
- 16.08.02 De leerlingen vergelijken courante ondernemingsvormen op het vlak van aansprakelijkheid, administratie en fiscaliteit.
- 16.08.03 De leerlingen vergelijken fiscale regels voor éénmanszaak en vennootschap op basis van grondslag, de progressiviteit van de belasting en voorafbetalingen.
- 16.08.04 De leerlingen illustreren het belang van een bedrijfsstrategie.
- 16.08.05 De leerlingen illustreren hoe een onderneming haar marketingmix samenstelt op basis van haar marketingstrategie.
- 16.08.06 De leerlingen berekenen de kostprijs van een product volgens de integrale kostprijsmethode.

8.3 Concordantietabel van SMD naar LPD

SMD 01.01.01	III-IHL-da LPD 35
SMD 16.04.01	II-Bed-da LPD 3, 5
SMD 16.04.02	III-IHL-da LPD 6
SMD 16.04.03	III-IHL-da LPD 5
SMD 16.04.04	III-IHL-da LPD 7
SMD 16.04.05	III-IHL-da LPD 2
SMD 16.04.06	III-IHL-da LPD 3
SMD 16.04.07	III-IHL-da LPD 4
SMD 16.04.08	III-IHL-da LPD 11
SMD 16.04.09	III-IHL-da LPD 12
SMD 16.08.01	II-Bed- da LPD 10, 11, 13, 14, 15, 16, 17
SMD 16.08.02	II-Bed-da LPD 9
SMD 16.08.03	III-IHL-da LPD 16
SMD 16.08.04	III-IHL-da LPD 13
SMD 16.08.05	III-IHL-da LPD 14
SMD 16.08.06	III-IHL-da LPD 17

8.4 Doelen die leiden naar één of meer beroepskwalificaties

1. De leerlingen werken in teamverband (organisatiecultuur, communicatie, procedures).
2. De leerlingen handelen kwaliteitsbewust.
3. De leerlingen handelen economisch en duurzaam.
4. De leerlingen handelen veilig, ergonomisch en hygiënisch.
5. De leerlingen gebruiken functioneel ondersteunende software en hardware.
6. De leerlingen lichten de rol en taken van tussenpersonen bij vervoer en logistieke diensten toe.
7. De leerlingen lichten de goederen- en informatiestroom in een magazijn toe.



8. De leerlingen beargumenteren een gekozen transportmodus of combinatie van modi voor een gegeven transport.
9. De leerlingen bespreken de documentenstroom bij een nationaal en internationaal goederentransport met inbegrip van verkoop-, transport-, douane- en andere noodzakelijke documenten.
10. De leerlingen analyseren elementen van vervoersdocumenten voor een gegeven nationaal en internationaal transport.
11. De leerlingen onderzoeken aspecten van ADR reglementering en passen deze toe in eenvoudige situaties.
12. De leerlingen onderzoeken aspecten van reglementering (eenvoudig) voor een vervoermodus en passen deze toe in eenvoudige situaties.
13. De leerlingen passen basisformaliteiten voor internationaal goederenvervoer (verschuldigde heffingen, belastingen ...) in zeer eenvoudige situaties toe.

Aanvullende onderliggende kennis

De opgenomen kennis staat steeds in functie van de specifieke vorming van deze studierichting.

- a. Begrippen invoer, uitvoer en doorvoer
- b. Eenheidsladingen: containers, paletten ...
- d. Formaliteiten voor invoer, uitvoer en transit
- e. Gevarengoed
- f. Logistieke flow (nationaal en internationaal) van documenten en goederen
- g. Principes van de organisatie van de opslagplaats: opslagmethodes, voorraadbeheer ...
- h. Safety en security voorschriften: ladingzekeringen, pictogrammen ...
- i. Transportgeografie
- j. Verschillende vervoersmodi

Inhoud

1	Inleiding.....	3
1.1	Het leerplanconcept: vijf uitgangspunten	3
1.2	De vormingscirkel – de opdracht van secundair onderwijs	3
1.3	Ruimte voor leraren(teams) en scholen	4
1.4	Differentiatie	5
1.5	Opbouw van leerplannen.....	6
2	Situering	7
2.1	Samenhang met de tweede graad	7
2.2	Samenhang in de derde graad	7
2.2.1	Samenhang binnen de studierichting Internationale handel en logistiek	7
2.2.2	Samenhang met andere leerplannen binnen de finaliteit	7
2.2.3	Samenhang over de finaliteiten heen	7
2.3	Plaats in de lessentabel	7
3	Pedagogisch-didactische duiding	8
3.1	Internationale handel en logistiek en het vormingsconcept	8
3.2	Krachtlijnen	8
3.3	Opbouw	9
3.4	Leerlijnen.....	10
3.4.1	Samenhang met de tweede graad	10
3.4.2	Samenhang in de derde graad	10
3.5	Aandachtspunten	11
3.5.1	Pedagogisch-didactische aanpak	11
3.5.2	Digitale vaardigheden	11
3.5.3	Werkplekieren.....	11
3.5.4	Onderzoekscompetentie.....	12
3.6	Leerplanpagina.....	12
4	Leerplandoelen	12
4.1	Generieke competenties.....	12
4.2	Economie.....	13
4.2.1	De economie als systeem.....	13
4.2.2	Marktwerving en de rol van de overheid.....	14
4.2.3	Internationale economische relaties	15
4.2.4	Welvaart en duurzame economische ontwikkeling.....	16

4.3	De doelstellingen en werking van een onderneming	17
4.3.1	De essentie van duurzaam ondernemen	17
4.3.3	De goederen- en informatiestroom	18
4.3.4	Financieel beheer	19
4.4	Supply Chain Management	19
4.5	(Inter)nationaal goederenvervoer	21
4.5.1	Internationale verkoop	21
4.5.2	Douane	22
4.5.3	Vervoersmodi en reglementering	23
4.5.4	Documentenflow	25
5	Lexicon	26
6	Basisuitrusting	29
6.1	Infrastructuur	29
6.2	Materiaal en gereedschappen waarover elke leerling moet beschikken	29
7	Glossarium.....	29
8	Concordantie	30
8.1	Concordantietabel.....	30
8.2	Specifieke minimumdoelen.....	32
8.3	Concordantietabel van SMD naar LPD	33
8.4	Doelen die leiden naar één of meer beroepskwalificaties	33